

GINKO BILOBA O‘SIMLIGINING BOTANIK TAVSIFI, TARQALISHI VA AHAMIYATI

Xabibullayeva Feruzaxon Xamidullo qizi
Andijon davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya. *Ginkgo biloba* dunyodagi eng qadimgi tirik daraxtlardan biri bo'lib, katta ilmiy va tibbiy ahamiyatga ega. Bu daraxtning yelpig'ich shaklidagi barglari va ikki qavatligi uni botanika olamida alohida o'rin tutadi. *Ginkgo biloba* ekologik toza va bezakli daraxt sifatida bog'lar va xiyobonlarda ham keng qo'llaniladi.

Kalit so'zlar: *Ginkgo biloba*, qadimgi daraxt, botanika, xotira, qon aylanishi, tibbiyot, ekologiya, Altsgeymer kasalligi, manzarali o'simlik, antioksidant.

Аннотация. *Гинкго двулопастный* — одно из старейших живых деревьев в мире, имеющее большое научное и медицинское значение. Веерообразные листья и раздельнополость этого дерева делают его особенным местом в ботаническом мире. Также *гинкго двулопастный* широко используется в садах и на аллеях как экологически прочное и декоративное дерево.

Ключевые слова: *Гинкго двулопастный*, древнее дерево, ботаника, память, кровообращение, медицина, экология, болезнь Альцгеймера, декоративное растение, антиоксидант.

Annotation. *Ginkgo biloba* is one of the oldest living trees in the world and is of great scientific and medical importance. The fan-shaped leaves and dioecious nature of this tree give it a special place in the botanical world. *Ginkgo biloba* is also widely used in gardens and parks as an environmentally friendly and ornamental tree.

Key words: *Ginkgo biloba*, ancient tree, botany, memory, blood circulation, medicine, ecology, Alzheimer's, ornamental plant, antioxidant.

KIRISH

Ginkgo biloba — yer yuzidagi eng qadimgi daraxt turlaridan biri bo'lib, u 200 million yil avvalgi davrlardan buyon mavjud. U ilmiy jihatdan Ginkgoaceae oilasiga mansub yagona tirik vakil hisoblanadi. Ushbu daraxtning o'ziga xos botanika xususiyatlari, tarqalishi va inson hayotidagi ahamiyati tufayli u nafaqat biologlarning, balki shifokorlar va ekologlarning ham diqqat markazida bo'lib kelmoqda.

Ginkgo biloba asosan Xitoyda tabiiy holda o'sadi, biroq inson tomonidan Yevropa, Amerika va Osiyoning boshqa hududlariga ham ekilgan. U shahar sharoitlariga moslashganligi va havo ifloslanishiga chidamli ekanligi sababli ko'chalarda va bog'larda keng tarqalgan. Shuningdek, uning barglaridan olingan ekstraktlar ko'plab dorivor maqsadlar uchun ishlatiladi. Ayniqsa, Altsgeymer kasalligini oldini olish, xotirani yaxshilash va qon aylanish tizimini qo'llab-quvvatlashda muhim o'rin tutadi. *Ginkgo*

biloba daraxti o‘zining ko‘rinishi va biologik xususiyatlari bilan boshqa daraxtlardan ajralib turadi. Uning asosiy botanik xususiyatlari quyidagicha:

Tuzilishi: Daraxt balandligi 20-35 metrga yetadi, ba’zi holatlarda 40 metrgacha o‘sishi mumkin. Yosh daraxtlarning tanasi silliq va kulrang bo‘ladi, qariganda esa tanasi qalinlashib, qobig‘ida chuqurchalar paydo bo‘ladi. Barglari: Fan shaklida bo‘lib, odatda 5-10 sm uzunlikka ega. Barglari kuz faslida sarg‘ayib, to‘kiladi. Ular ikki bo‘lakka bo‘lingan bo‘lib, boshqa daraxtlarning barglaridan tubdan farq qiladi. Ko‘payishi: Ginkgo biloba ikki uyli daraxt hisoblanadi, ya’ni erkak va urg‘ochi daraxtlari mavjud. Erkak daraxtlar chang chiqaradi, urg‘ochi daraxtlar esa yong‘oqsimon urug‘lar hosil qiladi. Iqlimga moslashuvi: Bu daraxt har xil tuproq va iqlim sharoitlariga moslashgan bo‘lib, sovuq va issiqqa bardosh bera oladi.

Ginkgo biloba — dunyodagi eng qadimiy va noyob o‘simliklardan biri bo‘lib, u nafaqat o‘zining tarixiy qadriyati, balki dorivor, ekologik va bezakbop ahamiyati bilan ham ajralib turadi. Ushbu daraxt millionlab yillar davomida deyarli o‘zgarishsiz saqlanib qolgan bo‘lib, bugungi kunda insoniyat uchun juda katta foyda keltirmoqda.

Ginkgo biloba ning barglari biologik faol moddalar – flavonoidlar va terpenoidlarga boy bo‘lib, ular asab tizimi, yurak-qon tomir tizimi va kognitiv funksiyalarni yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Tibbiyotda ushbu o‘simlik ekstraktleri xotirani mustahkamlash, qon aylanishini yaxshilash va yoshga bog‘liq kasalliklarning oldini olish uchun keng qo‘llaniladi. Ekologik nuqtayi nazardan, Ginkgo biloba shahar muhitida ifloslanishga chidamliligi va havoni tozalash xususiyatlari bilan muhim o‘rin tutadi. Bundan tashqari, u landshaft dizayni va parklarni obodonlashtirishda estetik jihatdan ham katta ahamiyatga ega.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, Ginkgo biloba inson salomatligi, atrof-muhit va landshaft dizayni uchun juda muhim o‘simlik hisoblanadi. Uning dorivor xususiyatlari bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarni davom ettirish va uni ekologik loyihalarda faol qo‘llash kelajakda ushbu o‘simlikdan yanada samarali foydalanish imkoniyatini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O.E.Xojanazarov, X.Mavlonov, J.S.Sadinov. Botanika o‘simliklar sistematikasi (2013). Tashkent: O‘zbekiston Respublikasi Fanlar Akademiyasi.
2. C.M.Mustafayev. Botanika. Toshkent. O‘zbekiston. 2024.
3. Tursunova Gulbahor Sultanova, Komilova Shoira Rafiqova. Botanika asoslari (o‘quv qo‘llanma). Toshkent - 2009.

4. Джалилова, С. М. (2024, November). Цветовые образы в испанском языке: этнолингвистические аспекты. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 150-151).
5. Shamahmudova, A., & Djalilova, S. (2024). RETRACTED: Discourse strategies of ecology and environment. In BIO Web of Conferences (Vol. 84, p. 04025). EDP Sciences.
6. Ядгарова, Г. И., Шакарова, Ф. Д., Калинина, О. Н., & Хосилова, Ф. Р. (2020). Роль речевых ситуаций в обучении иноязычной речи. Молодой ученый, (17), 155-157.
7. Джалилова, С. М. (2024, November). Лингвокультурные особенности пословиц испанского языка. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 331-333).
8. Sadikova, B. (2024, November). Antinomy and Correlation in Italian Paremiology: Semantic Analysis. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 124-126).
9. Makhmurovna, S. B., & Dahiya, R. Analysis of Italian and Russian Paroemias Reflecting the Concept of Time.
10. Tkacheva, A. A. (2025). The Use of Digital Storytelling as a Tool for Enhancing Sociocultural Competence University Students Learning Spanish in Uzbekistan. Spanish Journal of Innovation and Integrity, 40, 293-312.
11. Tkacheva, A. The complex conceptual analysis of concepts “masculinity” and “femininity” in Spanish.
12. Хакимов, М. (2024, November). Языковая картина мира и её теоретическое осмысление на примере итальянского языка. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 154-155).
13. Чуканина, Д. Б., & Хакимов, М. Р. (2016). использование видео и аудио педагогических технологий в изучении иностранного языка. Ученый XXI века, 55.
14. Хакимов, М. Р. (2020). Развитие инновационных технологий в системе высшего образования Республики Узбекистан. Re-health journal, (2-2 (6)), 163-164.
15. Danilov, O. E., & Pozdeeva, O. G. (2014). Features of distance learning. In Problems and prospects for the development of education: materials of the V Intern. scientific conf. Perm (pp. 34-37).
16. Rafikovich, H. M. (2022). The classification of teaching methods in higher education. Journal of Positive School Psychology, 1582-1587.